

RUS DİLİNDE ŞİMDİKİ ZAMAN BİÇİMLERİNİN MECAZİ ANLAMDA KULLANIMI

Tülay AKBABA*

Öz

İnsanoğlu tarafından zaman kavramının anlamlı kılınması ait olduğu toplum ve kültürle yakından bağlantılıdır. Bu ilişki dil sayesinde görünür hâle gelir ve böylece zaman ve insan arasındaki ilişki dil sistemi içinde yeni bir boyut kazanır. Zaman kategorisi disiplinler arası bir kategori olarak kabul edilebilir. Fizikçiler, filozoflar, dil bilimciler ve diğer birçok uzman zamanı kendi araştırma alanlarına göre değerlendirmektedirler. Fizikçiler zamanı bir nesnedeki değişimin ölçüsü olarak yorumlamaktadırlar. Filozoflar zamanı, dünyadaki nesnelere ve varlık biçimlerinin bir değişimi olarak açıklamaktadırlar. Dil bilimciler ise zaman kavramını insan bilinciyle ilişkili olarak görmektedirler ve bu ilişki eylemi geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman olarak üç gruba böler. Zaman kategorisi hem fen hem de sosyal bilimlerde güncelliğini korumakta ve zaman kategorisinin dil bilim açısından önemli olan yönleri hâlâ araştırılmaktadır. Rus dilinde şimdiki zaman biçimleri dil bilimsel kullanımının yanı sıra geniş anlamda mecazi kullanım alanına sahiptir. Fiil biçimlerinin mecazi anlamdaki kullanım sorunu uzun zamandır dil bilim uzmanlarının çalışma konusu olmuştur. Rusçada fiillerin zaman biçimlerinin mecazi kullanımı üzerine Aleksandr Afanasyeviç Potebnya, Aleksey Aleksandroviç Şahmatov, Aleksandr Matveyeviç Peşkovskiy, Viktor Vladimiroviç Vinogradov, Aleksandr Vladimiroviç Bondarko ve diğer birçok dil bilim uzmanı çalışma yapmıştır. Bir zaman biçiminin doğrudan kullanımı fiilin dil bilimsel anlamını belirtir ve dolayısıyla fiille kullanılan zaman biçiminin anlamı bağlamla tutarlılık oluşturur. Mecazi kullanımda ise fiilin zamansal anlamı ile bağlamın zamansallığı arasında bir tutarsızlık oluşur. Bu bağlamda çalışmanın amacı Rus dilinde semantik açıdan şimdiki zaman biçiminin mecazi anlamdaki kullanımını ortaya koymaktır. Bu amaca uygun olarak çalışmada Rus dilinde şimdiki zaman biçimlerinin mecazi anlamdaki kullanımı Rusça örneklerin Türkçeye tercümeleriyle birlikte sunulmuştur. Çalışmada bileşen çözümlemesi ve sözdizimsel modelleme yöntemi kullanılmıştır. İnceleme materyalini Rusça Ulusal Derleminde gazete metinlerinden, klasik ve çağdaş edebiyattan ve ayrıca günlük konuşma dilinden alınan ifadeler oluşturmaktadır. Örneklendirmelerin bir kısmı tarafımıza aittir. Bu çalışma sonucunda Rus dilinde sıklıkla mecazi anlamda kullanılan şimdiki zaman biçimlerinin tespit edilmesi ve Rusçayı yabancı bir dil olarak öğrenen Türk öğrencilere şimdiki zamanın mecazi anlamdaki kullanım farkındalığının kazandırılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zaman kategorisi, fiil, şimdiki zaman biçimleri, mecazi anlam, Rus dili.

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Burdur/TÜRKİYE takbaba@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0430-9633

METAPHORICAL USE OF THE PRESENT TENSE FORMS IN RUSSIAN LANGUAGE

Abstract

The meaningful conceptualization of time by human beings is closely linked to the society and culture to which they belong. This relationship becomes visible through language, thus adding a new dimension to the relationship between time and humans within the language system. The category of time can be considered as an interdisciplinary category. Physicists, philosophers, linguists and many other experts evaluate time according to their own fields of research. Physicists interpret time as a measure of change in an object. Philosophers explain time as a change in objects and forms of existence in the world. Linguists, on the other hand, see the concept of time as related to human consciousness, and this relationship divides the action into three groups as past, present and future time. The category of time maintains its relevance in both natural and social sciences, and the aspects of time category that are important from a linguistic perspective are still being researched. In the Russian language, present tense forms have not only grammatical usage but also a wide range of metaphorical uses. The issue of the metaphorical use of verb forms has long been a subject of study for linguists. In Russian, many linguists, including Aleksandr Afanasyevich Potebnya, Aleksey Aleksandrovich Shakhmatov, Aleksandr Matveyevich Peshkovsky, Viktor Vladimirovich Vinogradov, Aleksandr Vladimirovich Bondarko, and many others, have conducted research on the metaphorical use of verb tense forms. The direct use of a tense form specifies the grammatical meaning of the verb and thus establishes coherence with the context. However, in metaphorical usage, there arises a discrepancy between the temporal meaning of the verb and the temporality of the context. In this context, the aim of the study is to reveal the metaphorical use of the present tense forms in the Russian language from a semantic perspective. Accordingly, in the study, the metaphorical use of present tense forms in the Russian language is presented along with translations of Russian examples into Turkish. Component analysis and syntactic modeling methods are used in the study. The examination material consists of expressions taken from journalism, classical and contemporary literature in the Russian National Corpus, as well as from daily spoken language. Some of the examples are our own. The goal of this study is to identify present tense forms frequently used in a metaphorical sense in the Russian language and to raise awareness of the metaphorical use of present tense among Turkish students learning Russian as a foreign language.

Keywords: Category of time, verb, present tense forms, metaphorical meaning, Russian language.

Giriş

Bilindiği üzere zaman kavramı geçmiş, şimdiki ve gelecek olmak üzere üçe ayrılır. Zaman kavramı alanında kabul gören anlayışlardan birisi Danimarkalı dil bilimci Jespersen'e (1924) aittir. Jespersen zamanı düz bir çizgi üzerinde göstermiş ve şimdiki zamanın sıfır noktasıyla, geçmiş zamanın şimdiden öncekiyle, gelecek zamanın ise şimdiden sonrakiyle eş zamanlı olduğunu belirtmiştir (Jespersen, 1924: 254-257; Kısa, 2022: 329-330).

Araştırmacı İbrahim Ahmet Aydemir zaman çizgisinde konuşma anı ve olayın konumlandığı yeri gösteren noktaya dikkat çekmiştir. Bu zaman çizgisinden yola çıkarak çoğu dilde olduğu gibi şimdiki zamanın oldukça geniş bir kavram olarak kabul edildiğinin ve bu nedenle değişik biçimlerde karşımıza çıkabildiğinin altını çizmiştir (Aydemir, 2011: 54-55).

Rus filolog Yelena Nikolayevna Bekasova zaman kategorisinin psikodilbilimsel bir kategori olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Bekasova ünlü Rus dil bilimci Viktor Vladimiroviç Vinogradov'un fiilin zaman biçimlerine ilişkin görüşlerini dile getirdiği *Dil Bilgisi Öğretimi* (Grammatičeskoye uçeniye o slove, 1947) adlı çalışmasındaki şu sözleri vurgulamıştır (Bekasova, 2013: 98):

Dil bilgisi geleneğinde çoğu zaman fiildeki zamanın dilsel biçimleri ve anlamları değil, zamanın psikolojik düzlemleri, soyut çizgiler ve zamandaki noktalar söz konusudur. Rusça fiilin temel anlamlarındaki canlı zaman biçimleri sistemi ve diğer fiil biçimleriyle olan karmaşık dil bilgisi ilişkileri akademisyen Aleksey Aleksandroviç Şahmatov hariç son dönem Rus dil bilimcilerinin neredeyse hiçbiri tarafından anlaşılammıştır. Bu temelde şu kanı ortaya çıkıyor: Rusça bir fiilin zamanı psikolojik ve öznel. Tamamen dilbilgiselleştirilmiş değildir. Dil bilgisinden ziyade psikolojik olarak belirlenir (Vinogradov, 1986: 441). Bu bağlamda Rus dilindeki fiil zamanlarına özgü dil bilgisi kurallarının ötesine geçen psikolojik bir durum söz konusudur diyebiliriz. Ayrıca Vinogradov Rus dilinde fiilin bağlı olduğu zaman sisteminin geçmiş ve şimdiki-gelecek zaman biçimleri arasında morfolojik olarak vurgulanan bir karşıtlıkla karakterize edildiğinin altını çizmiştir. Rus dilinde zaman kategorisinin belirlenmesine dair benzer bir durum günümüzde de devam etmektedir. Özellikle işlevsel dil bilgisi sistemindeki fiille ilişkili kategorileri analiz eden dil bilimci Aleksandr Vladimiroviç Bondarko *Kategoriler arası bağlantıların incelenmesi, dil bilgisi alanındaki sistemsal-işlevsel araştırmaların güncel alanlarından biridir* diye bahsetmektedir (Bondarko, 2013: 26; Bekasova, 2013: 98-99). Dolayısıyla bu tür incelemeler dilin yapısını anlamak için temel bir yön oluşturmaktadır.

Zamanı ifade etme yolları üç düzeyde (kelime, morfolojik ve sözdizimsel) gerçekleşmektedir: 1) Kelime düzeyinde zaman isimlerle ifade edilmektedir. Örneğin: *saniye, dakika, saat, gün, sabah, öğle, akşam, gece, ilkbahar, yaz, sonbahar, kış, yıl, yüzyıl, dönem* vb. 2) Morfolojik düzeyde zaman, zaman anlamını taşıyan fiillerle aktarılmaktadır. Örneğin: *gidiyor, gitti, gidecek* vb. 3) Sözdizimsel düzeyde zaman cümle yapısıyla oluşmaktadır. Örneğin: *Sınav devam ediyor; Aylar yıllar geçti; Önümüzdeki dönem yoğun geçecek* vb. (Novoselova, 2023: 9).

Rusçada fiile dair zaman biçimleri düzenli kip çekimleriyle yapılmaktadır. Bitmemiş fiil biçimi şimdiki zamanda mecazi anlam açısından sıklıkla tercih edilmektedir (Avakyan, 2023: 1398-1399). Zaman biçiminin mecazi anlamdaki kullanımı, zamansal biçimin dil bilimsel anlamı ile gerçek anlamı arasındaki uyumsuzluğu ifade eder (Russkaya grammatika, 1980: 630-632). Örneğin: *Сегодня в 12:00 встречаемся перед Галатской башней – Bugün öğlen 12:00'da Galata Kulesi'nin önünde buluşuyoruz.*¹ Bu cümlede şimdiki zaman kullanılmış olmasına rağmen geleceğe yönelik önceden planlanmış bir eylem söz konusudur.

Şimdiki zaman biçimlerinin mecazi anlamdaki kullanımı Rusçayı yabancı bir dil olarak öğrenme sürecinde çeşitli zorluklar yaratabilir. Bu bağlamda dil bilimsel (morfolojik) zaman kategorisinin iyi bir şekilde öğrenilmesi ve modern eğitim-öğretim yöntemlerinin etkili bir şekilde kullanılması önemlidir. Teknoloji destekli eğitim-öğretim planları, öğrencilerin zaman kategorisini anlamalarına yönelik analitik düşünce ve problem çözme becerilerini geliştirmelerini sağlayabilir ve bilişsel farkındalığı artırarak dil öğrenim sürecini daha verimli hale getirebilir (Özel, 2023: 714; Bayar ve Ağaçasan, 2023: 383).

1. Dil Bilgisel (Morfolojik) Zaman Kategorisi

Zaman kategorisi hem fen bilimleri, hem de sosyal bilimlerde güncel bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Fen bilimlerinde zaman kategorisine olan ilgi 20. yüzyılın ikinci yarısında bilimsel araştırmalarla bağlantılı olarak artmıştır. Sosyal bilimlerde ise teknolojik keşifler ve sosyo-ekonomik süreçlerin hızlanmasıyla birlikte zaman kategorisine yönelik bir ilgi artışı meydana gelmiştir (Petruhina, 2015: 59).

Zaman kategorisi birçok araştırma alanında dikkat çekmektedir. Dil bilim alanına baktığımızda: 1) Şimdiki zaman sadece konuşma anına mı indirgenmeli yoksa bu sürecin ötesine geçebilir mi? 2) Şimdiki zamanın geçmiş ve gelecekte ayrılması mümkün müdür? 3) Şimdiki zaman gerçeklik algısıyla nasıl bağlantılıdır? soruları hâlâ tam olarak yanıt bulunmuş değildir (Petruhina, 2015: 59). Bununla ilişkili olarak Rus filozof ve edebiyat uzmanı Mihail Mihayloviç Bahtin şimdiki zamanın geçici bir şey, başlangıcı ve sonu olmayan bir tür ebedî devamlılık olduğundan bahsetmiştir (Bahtin, 1986: 407).

Rus filolog Yelena Vasilyevna Petruhina şu sözlere dikkat çekmiştir: *Bir yandan şimdiki zamanın geçmiş ile gelecek arasında sadece bir an olduğu, diğer yandan ise yalnızca şimdiki zamanın gerçekten var olduğu belirtiliyor. Çünkü geçmiş artık şu anda gerçekleşmeyen bir şeydir ve gelecek henüz gelmemiştir ve içinde yaşadığımız gerçek zaman gibi bir yandan sıfır uzantıya, diğer yandan bitmişliğe sahip olamaz* (Petruhina, 2015: 59). Petruhina'nın bu bakış açısı, zamanın nasıl algılandığını anlamak için önemli bir perspektif sunmaktadır.

Araştırmacı filolog Hadi Bak *morfolojik anlam ile semantik anlam arasındaki ilişkinin dilin yapısal ve işlevsel özelliklerinin yorumlanmasını kolaylaştırdığını* vurgulamıştır (Bak, 2022: 3). Bu bağlamda zaman kategorisinin dil bilgisel açıdan anlamsal alanla bir etkileşim içinde olduğu söylenebilir. Bu durumu bitmemiş fiille geçmiş, şimdiki ve gelecek zamana ait üç örnekle açıklayabiliriz: *Я читал, читаю и буду читать – Okuyordum/okudum, okuyorum/okurum ve okuyacağım*. Üç zamana ait bu koordinat sisteminde konuşma anının belirlenmesini, eylemleri ya da durumları adlandıran fiil biçimlerinin taksis ilişkileri gibi çok fazla değişken bulunmaktadır. Ancak Vinogradov geçmiş zaman ve şimdiki/gelecek zaman biçimlerini ikili bir karşıtlık olarak değerlendirmiş ve şimdiki/gelecek zaman biçimlerinin ifade tarzları bakımından farklılık göstermediğini savunmuştur. Yedi zamansal biçime dikkat çekmiştir: dört tane geçmiş zaman biçimi (bitmiş geçmiş zaman, bitmemiş geçmiş zaman, önceki geçmiş zaman, anlık ve gönüllü olarak gerçekleşen eylemi ifade eden geçmiş zaman), bitmemiş gelecek zaman, bitmemiş şimdiki zaman ve bitmiş şimdiki-gelecek zaman (Vinogradov, 1986: 443-471).

Rusça dil bilgisi ve sözdizim sorunları üzerine çalışan dil bilimci Nikolay Semyonoviç Pospelov konuşma zamanı ve anlatı zamanı arasında ayırım yapmayı önermiştir. Zaman ölçeğinin farklı aralıklarında gerçekleşmiş, gerçekleşmekte olan ya da gerçekleşecek olan olaylara dikkat çekmiştir (Pospelov, 1966: 17). Pospelov'un zaman koordinat sistemi iletişim sürecinde güncel olup önem teşkil etmektedir.

Fiilin zaman biçimi ile ifade ettiği anlam arasında zıtlıklar bulunabilir. Konuşma anından önceki bir eylemi ifade eden geçmiş zaman fiillerini ele alırsak, geçmiş zaman biçiminin her zaman geçmişte gerçekleşen bir eylemi ifade etmediği ortaya çıkabilir. Örneğin, *Низкие плоские облака протянулись над горизонтом – Alçak, düz bulutlar ufuk boyunca uzanıyordu* (A. Strugatskiy, B. Strugatskiy. Öğle Vakti. XXII yüzyıl (1961-1967), URL-8). Bu cümle öncelikle betimseldir. Cümlede geçmiş zaman biçiminin ardında geçmiş bir eylem ya da herhangi bir olay örgüsü yoktur. Bu durumda zamansal biçimlerin anlamsal açıdan yorumlanmasının doğru bir şekilde cümlede değil tam olarak metinlerde yapılabileceğini ve sadece geçmiş zaman biçimleri için değil şimdiki zaman biçimlerinde de anlamsal ilişkilerin değişken olduğunu söylemek mümkündür (Paduçeva, 2010: 375-381).

Dil bilimciler Vinogradov, Maslov ve Bondarko'nun çalışmalarında sunulan en yaygın tanıma göre şimdiki zaman biçimlerinin asıl anlamı eylemin konuşma anıyla eşzamanlı oluşudur. Bu nedenle şimdiki zaman biçimlerinin özel anlamları arasında güncel olan şimdiki zaman² merkezi bir konuma sahiptir. Güncel olan şimdiki zaman konuşma anıyla eş zamanlı olarak geçmişteki ve gelecekteki sınırı ayıran bir eylemi ifade eder. Örneğin: 1) *Она сейчас **ноём** – O şu an **şarkı söylüyor***; 2) *Он слушает тебя, но ничего не **понимает** – Seni **dinliyor** ama hiçbir şey **anlamıyor*** vb. (Petruhina, 2015: 63).

Bitmemiş fiille kullanılan şimdiki zaman biçimleri konuşma anıyla ilgili kişi veya nesnelere özelliklerini ifade edebilir. Örneğin: *Я ложусь спать рано – Erkenden uyuyorum*. Bu zaman biçimi aynı zamanda sabit süreçleri, durumları ya da yürürlükteki yasaları ifade edebilir. Örneğin: 1) *Солнце восходит на востоке и заходит на западе – Güneş doğudan doğar ve batıdan batar* (URL-3). 2) *Согласно конституции 1982 года, суверенитет полностью и безусловно принадлежит нации – 1982 Anayasasına göre Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir* (URL-4). Her iki cümlede de eylemin sabit ve kalıcı oluşunun altı çizilmiştir (Petruhina, 2015: 63) ve bu örnekler Türkçede geniş zamanla ifade edilmektedir.

Şimdiki zamanda kullanılan fiiller öznenin mesleğini nitelendirebilir. Örneğin: 1) *Фырат работает инженером на заводе «Беко» – Fırat, Beko fabrikasında mühendis olarak çalışıyor*.³ 2) *Мой брат Чагдаш является биологом – Kardeşim Çağdaş bir biyologdur*.⁴

Şimdiki zaman geçmiş zamanla karşıtlık oluşturabilir. Örneğin: 1) *Я шла к тебе, Спаси меня; в моей судьбе одна надежда мне осталась... – Sana geldim, kurtar beni; kaderimde kendim için tek bir umut kaldı...* (A. S. Puşkin. Bahçesaray Çeşmesi, URL-1). 2) *Иду я вчера по Кузнецкому, вдруг сзади раздается свисток – Dün Kuznetskiy’de yürüyorum, aniden arkadan bir ıslık sesi duyuldu*. Birinci cümlede eylem geçmişe işaret etmekte, ikinci cümlede ise eylem şimdiki zamanı tarihsel olarak adlandırmakta ve olay örgüsünü canlı bir şekilde aktarmaktadır (Paduçeva, 2010: 376).

Fiillerle kullanılan gelecek zaman biçimleri sadece gelecekte gerçekleşecek eylemi değil, şimdiki zamanda gerçekleşen bir eylemi de ifade edebilir. Bondarko ve Bulanin bu durumu şimdiki ve gelecek zaman biçiminin anlamsal olarak farklı ifade biçimine sahip olmasıyla açıklamışlar ve gelecek zaman biçimiyle ifade edilen eylemin şimdiki zaman olarak düşünülebilmesi için o eylemin tekrarlanabilir veya sıradan bir durumu işaret etmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir (Bondarko ve Bulanin, 1967: 81-82). Örneğin: *Воспитанный человек никогда не пойдёт в госучреждение в джинсах, – говорит Владимир Шевченко, бывший руководитель кремлёвского протокола – Kremlin protokolünün eski yöneticilerinden Vladimir Şevçenko ‘İyi yetişmiş bir insan devlet dairesine asla kot pantolonla gitmez’⁵ der* (URL-1). *He noйдём – gitmez* fiil biçimi cümlede tek seferlik bir eylem olarak bitmiş fiille ifade edilse de bu fiil türü genel bir eylemi ifade etmek için kullanılmıştır diyebiliriz.

Zaman biçimlerini açıklamak için fiil olmayan ifadeler cümlede yer alabilir. Örneğin: 1) *В регионах Уральского федерального округа в ближайшую неделю ожидается аномально жаркая погода – Önümüzdeki hafta Ural Federal Bölgesi’nde anormal derecede sıcak hava bekleniyor* (URL-1). 2) *Дело происходит в тысяча девятисотые годы в Чанаккале – Olay 1900’lü yıllarda Çanakkale’de geçiyor*.⁶ İlk örnekte fiil olmayan *в ближайшую неделю* – gelecek hafta ifadesi eylemi geleceğe dönük hâle getirmiştir. İkinci örnekte *происходит* – *geçiyor* fiili 1900’lü yıllar ifadesiyle olaya geçmiş zaman atfında bulunmaktadır. Dolayısıyla şimdiki zamanın tarihsel olarak bir aktarımı mevcuttur ve fiil olmayan ifadenin anlamı cümlede baskındır.

2. Şimdiki Zaman Biçimlerinin Mecazi Anlamda Kullanımı

Fiil biçimlerinin mecazi anlamdaki kullanım sorunu uzun zamandır dil bilim uzmanlarının dikkatini çekmektedir. Rusçada fiillerin zaman biçimlerinin mecazi kullanımı üzerine birçok dil bilim uzmanı çalışma yapmıştır. Yapılan çalışmalarda bir zaman biçiminin doğrudan kullanımı fiilin dil bilimsel (morfolojik) anlamını belirttiği ve dolayısıyla fiille kullanılan zaman biçiminin bağlamla tutarlılık oluşturduğu vurgulanmaktadır. Mecazi kullanımda ise fiilin zamansal anlamı ile bağlamın zamansallığı arasında bir tutarsızlık oluşturduğu belirtilmektedir. Örneğin: *Вчера захожу к соседке, но её не было дома – Dün komşuya gidiyorum ancak evde yoktu*. Bu örnekte şimdiki zaman biçimi kullanılmış ancak *gidiyorum* (*захожу*) ifadesi eylemin geçmişte yani dün gerçekleştirildiğini göstermektedir (Kırlova ve Safronova, 2020: 320; Vaniyeva, 2023).

Dil bilimsel açıdan zaman kategorisi zengin ifade çeşitliliğine sahiptir. Bu bağlamda ifade ve anlatım açısından zaman biçimlerinin farklı mecazi kullanım türleri bulunmaktadır. Zaman biçimlerinin mecazi anlamdaki kullanımı belirli bir durumu daha yaratıcı olarak sunmamıza olanak sağlar. Zaman biçimlerinin mecazi kullanımına dair özelliklerini şu şekilde özetlemek mümkündür: (Godizova ve Lyu, 2018: 20-21).

1. Zaman biçiminin dil bilgisel (morfolojik) anlamı ile bağlamın anlamı birbiriyle örtüşmez ve bundan dolayı çelişir.
2. Zaman biçimlerinin dil bilgisel anlamı korunsa da sahip olduğu anlam mecazi anlam olarak tanımlanmaktadır.
3. Mecazi anlamda kullanılan zaman biçimi gerçek anlamında kullanılan başka bir zaman biçimiyle rekabet içine girebilir.
4. Zaman biçiminin doğrudan dil bilgisel kullanımı mecazi anlam kadar etkileyici bir ifade gücüne sahip olmayabilir. İfade gücünün zaman kiplerinin mecazi kullanımında zorunlu olmayan bir işaret olduğu söylenebilir (Godizova ve Lyu, 2018: 21).

Çalışmamızda şimdiki zamanın mecazi anlamdaki kullanımına dair yedi farklı durumu analiz ettik:

1. Geçmiş anlamında kullanılan şimdiki (tarihsel şimdiki) zaman (Praesens historicum).
2. Senkronize eylemi ifade eden şimdiki zaman.
3. Aynı cümlede kullanılan şimdiki ve geçmiş zaman.
4. Sanat eserlerini (sahnedeki icra edilen gösterileri) ifade eden şimdiki zaman (Praesens scaenicum).
5. Gelecek anlamında kullanılan şimdiki zaman.
6. Yardımcı fiillerle kullanılan şimdiki zaman.
7. Etkisi devam eden eylemi ifade eden şimdiki zaman (yakın geçmiş zaman – ‘Imperfect’).

2.1. Geçmiş Anlamında Kullanılan Şimdiki (Tarihsel Şimdiki) Zaman (Praesens Historicum)

Tarihsel şimdiki zaman geçmişte gerçekleşen olayları ifade eder. Edebî, tarihi eserlerde ve biyografilerde sıklıkla kullanılmaktadır. Şimdiki zamanın geçmişteki olaylarla ilgili kullanılması, yazarın olayları canlı bir şekilde aktarmasına, geçmişteki olayları günümüze yaklaştırmasına, okuyucuyu veya dinleyiciyi bu olayların tanığıymış gibi yapmasına olanak tanımaktadır (Kırlova ve Safronova, 2020: 320-321).

Tarihsel şimdiki zaman, geçmişte gerçekleşen eylemlerin ve durumların konuşma anında gözlemlendiği (Glovinskaya, 2001: 187) şimdiki zamanın mecazi bir kullanımudur ve betimsel olarak da adlandırılmaktadır (Peşkovskiy, 2001: 209-210). Tarihsel şimdiki zamanın kullanımı ifade edici güce ve betimleyici işleve sahip olduğundan bu zaman kipindeki cümleler çoğunlukla konuşma dilinde kullanılabilir. Metinlerde çoğunlukla geçmiş zaman biçimlerinden günümüze geçiş *иду – gidiyorum, вижу – görüyorum, чувствую – hissediyorum, помню – hatırlıyorum, понимаю – anlıyorum* fiilleriyle gerçekleşir (Avakyan, 2023: 1400). Örneğin:

1. *Ну дети, прощайте, **иду**, куда бог поведет; будьте счастливы с новым вашим господином – (Evet çocuklar, elveda, Tanrı nereye götürürse oraya **gidiyorum**, yeni efendinizle mutlu olun (A. S. Puşkin. Dubrovskiy, URL-1).*
2. ***Вижу, вижу**, что ты совершенно от меня отказался, – молчишь, когда при тебе читают дурные стихи и выдают за мои! – **Görüyorum, görüyorum** ki benden tamamen vazgeçmişsin, önünde kötü şiirler okuyup bunları benimmiş gibi gösterdiklerinde sessiz kalıyorsun! (V. A. Jukovskiy. P. A. Vyazemskiy’e. 22 Eylül 1824, URL-1).*
3. *Но **чувствую**: покоя нет – И там, и там его не будет; Тех длинных, тех жестоких лет Страдалец вечно не забудет!.. –Öyle **hissediyorum** ki huzur yok ve orada, orada da olmayacak; O uzun, o acımasız yılları Muzdarip sonsuza dek unutmayacak!.. (M. Yu. Lermontov, Ölümünden korkmuyorum, URL-1).*

4. *Помню раз я ложился спать, мне было 5 или 6 лет – Yatağa girdiğimde 5 ya da 6 yaşında olduğumu **hatırlıyorum** (L. N. Tolstoy. Bir Delinin Notları, URL-1).*
5. *Остановись, – говорю, – Леонид Григорьевич, – я боюсь, что я тебя, наконец, **понимаю?** – Durun, dedim, Leonid Grigoryeviç, korkarım sonunda seni **anlıyorum?** (N. S. Leskov. Kahkaha ve Hüzün, URL-1).*

2.2. Senkronize Eylemi İfade Eden Şimdiki Zaman

Hemen hemen her dilde olduğu gibi Rus dilinde de şimdiki zamanın özelliklerinden birisi senkronize eylemi ifade etmektir. Bu durumda olay ya da olaylar art arda canlı bir şekilde gerçekleşiyormuş gibi anlatılır. Ancak gerçekleşen olay şimdiki ya da geçmiş zamana ait olabilir. Örneğin:

1. *Анна берет книгу преподавателя, ставит на стол и делает вид, что читает – Anna öğretmenin kitabını **alıyor**, masanın üstüne **koyuyor** ve **okuyormuş gibi yapıyor**.⁷*
2. *Сажу на семинаре и вдруг слышу какой-то тревожный голос – Seminer dersinde **oturuyorum** ve birden endişeli bir ses **duyuyorum**.⁸*
3. *Али! Мурат! Пора спать! Давай, **закрывайте** глазки – Ali! Murat! Uyku zamanı! Haydi, gözlerinizi **karatın**.⁹*
4. *Вчера учитель математики **объясняет** новое правило, все **слушают**, но никто не **понимает** – Dün matematik öğretmeni yeni bir kural **açıklıyor**, herkes **dinliyor** ama kimse **anlamıyor**.¹⁰*
5. *Вчера **иду** я спокойно домой: со мной произошёл неожиданный случай. BMW налетел на столб и загорелся – Dün sakince eve doğru **yürüyorum**, başıma beklemediğim bir olay geldi. BMW bir direğe çarptı ve alev aldı.¹¹*

2.3. Aynı Cümlede Kullanılan Şimdiki ve Geçmiş Zaman

Şimdiki ve geçmiş zamanın aynı cümlede kullanılması olayların hızlı bir şekilde değiştiği ardışık eylemleri ifade eder. Bitmiş fiil geçmiş zamanda önceki eylemi belirtirken, bitmemiş fiil ise tarihsel şimdiki zamanı göstermektedir. Şimdiki zamanın bu şekildeki kullanımını metni anlatma anı ile olay örgüsü, zaman, söylem ve tarih arasındaki mesafeyi vurgulamaktadır (Zolotova vd., 1998: 23; Huber, 2016: 24). Örneğin:

1. *Я приехала к обеду, **вхожу** в гостиную, **нахожу** толпу гостей... – Öğle yemeğine geldim, **oturma odasına giriyorum**, bir misafir kalabalığı **buluyorum**.... (A. S. Puşkin, Mektuplarla Roman, URL-1).*
2. *Он подошёл/ посмотрел/ оказывается там ребёнок **лежит** – Gitti/ baktı/ görünen o ki orada bir bebek **yatıyor** (URL-1).*
3. *Он три раза проснулся, мозг его уже не **спит** – Üç kez uyandı, beyni artık **uyumuyor**.¹²*
4. Bu iki zaman biçimini ters sırada kullanmak mümkündür. Örneğin:
5. *Гуляю по Москве и вдруг услышал крики туристов на берегу – Moskova'da **geziyorum** ve aniden sahilde turistlerin çığlıklarını **duydum**.¹³*
6. *Оглохла совсем, ничего не **слышит**. А глаза **видят!** Анна Федоровна взяла в руки прохладный пакет молока – Tamamen sağırlandı, hiçbir şey **duymuyor**. Ama gözler **görüyor!** Anna Fyodorovna soğuk süt paketini eline aldı (L. Ulitskaya, Maça Kızı, (1995-2000), URL-1).*

2.4. Sanat Eserlerini (Sahne İcra Edilen Gösterileri) İfade Eden Şimdiki Zaman (Praesens Scaenicum)

Sanat eserlerini, sahnede icra edilen gösterileri ifade etmek için kullanılan şimdiki zaman

Maslov'un çalışmalarında ayrıntılı olarak ele alınmış olup oyunlardaki, senaryolardaki vb. durumlardaki şimdiki zaman biçimini ifade eder (Maslov, 1955: 34; Maslov, 1956: 230; Maslov 1957: 17; Maslov, 1959: 240; Maslov 1965: 67; Maslov, 1981: 246; Maslov, 1984: 64). Maslov'un yaptığı çalışmalardan yola çıkarak şimdiki zamanın bu türünü anlatmak için *yazar – yorumcu – dinleyici* (potansiyel okuyucu ya da izleyici) üçlüsünün ortaya çıktığını söylemek mümkündür (Glovinskaya, 2001: 218). Örneğin:

1. *Это мама купила (Идет в свою комнату, говорит весело, по-детски) – Вину annem satın aldı (Odasına gidiyor, bir çocuk gibi neşeyle konuşuyor), (A. P. Çehov'un Vişne Bahçesi adlı oyunu, URL-9).*
2. *Значит, и ещё подождете. Не велика птица в перьях (Садится в кресло и закуривает папиросу) – Demek ki biraz daha bekleyeceksiniz. Tüylü büyük bir kuş değil (Sandalyeye oturuyor ve bir sigara yakıyor), (A. İ. Kuprin'in On Yıl Sonra adlı oyunu, URL-14).*
3. *Кто его знает; ведь он мудреный какой-то. А уж как она его любила, чуть не умерла с горя. Какая чувствительная! (Смеётся) – Kim onu biliyor; oysaki o biraz anlaşılmaz birisi. Artık onu nasıl sevdiyse, neredeyse kederinden ölecekti. Ne kadar hassas! (Gülüyor), (A. N. Ostrovskiy'in Çeyiz Olmadan adlı oyunu, URL-7).*

Bale ve opera metinlerinde kullanılan şimdiki zaman eşzamanlı olmayan eylemi gösterebilir. Örneğin:

1. *Принц Дезире в окружении вельмож предаётся развлечениям в королевском парке. Им овладевает меланхолия. И будто откликаясь на зов неведомой мечты, перед ним является Фея Сирени. Она вызывает видение Авроры, окружённой божественными существами – nereидами. Очарованный принц устремляется за прекрасным образом, но по мановению феи видения исчезают. Дезире страстно умоляет разыскать красавицу. И Фея Сирени приглашает принца на волшебной ладье плыть к заколдованному замку – Soyulularla çevrili Prens Desire kraliyet parkında eğlencenin tadını çıkaracaktır. Melankoli onu ele geçiriyor ve sanki bilinmeyen bir rüyanın çağrısına cevap verir gibi Leylak Perisi karşısına çıkıyor. İlahi varlıklar olan Nereidler tarafından çevrelenmiş bir Aurora görüntüsünü çağırıştırıyor. Büyülenmiş prens güzel görüntünün peşinden koşuyor ama perinin hareket etmesiyle birlikte görüntüler kayboluyor. Desire güzelliği bulmak için tutkuyla yalvarıyor ve Leylak Perisi prensi sihirli bir tekneyle büyüli kaleye yelken açmaya davet ediyor (Pyotr İlyiç Çaykovskiy, Uyuyan Güzel Balesi, 2.Perde, URL-13).*
2. *Луна освещает сад сandomирского воеводы. Беглый монах Григорий, теперь уже претендент на московский престол – Самозванец, – поджидает у фонтана Марину. Романтически взволнованы мелодии его любовного признания («В полночь, в саду, у фонтана»). Из-за угла замка, оглядываясь, крадется Рангони. Он сообщает Самозванцу, что Марина любит его. Самозванец ликует, слыша передаваемые ему слова ее любви. Он намерен бежать к ней. Рангони останавливает его и велит скрыться, дабы не погубить себя и Марину. Самозванец скрывается за дверями – Ау, Sandomir voyvodasının bahçesini aydınlatıyor. Artık Moskova tahtına aday olan kaçak keşiş Grigoriy - Sahtekâr - fiskiyeli havuzun başında Marina'yı bekliyor. Aşk itirafının melodileri (gece yarısı, bahçede, fiskiyeli havuzun yanında) romantik bir şekilde heyecan vericidir. Şatonun köşesinden etrafına bakınan Rangoni gizlice yaklaşıyor. Sahtekâr'a Marina'nın kendisini sevdiğini bildiriyor. Sahtekâr kendisine iletilen aşk sözlerini duyunca seviniyor. Ona doğru koşmaya niyetlenir. Rangoni onu durduruyor ve kendisini ve Marina'yı yok etmemesi için saklanmasını emrediyor. Sahtekâr kapıların arkasına saklanıyor (Modest Petroviç Musorgskiy, Boris Godunov Operası, 3.Perde, URL-12).*

2.5. Gelecek Anlamında Kullanılan Şimdiki Zaman

Gelecek anlamında kullanılan şimdiki zaman biçimi eylemin gelecekte gerçekleşecek olmasını ancak onu gerçekleştirme niyetinin halihazırda olduğunu belirtmektedir. Bu zaman biçiminde sıklıkla hareket fiillerinden *идти* (yürüyerek gitmek), *ехать* (araçla gitmek), *уходить* (yürüyerek ayrılmak), *уезжать* (araçla ayrılmak), *вылетать* (uçakla gitmek), *отправляться* (gitmek), *возвращаться* (geri dönmek); konuşma fiillerinden *говорить* (konuşmak), *рассказывать* (anlatmak), *подтверждать* (onaylamak), *звать* (çağırarak, seslenmek); eyleme başlamayı ya da sonlandırmayı ifade eden fiillerden *приступать* (başlatmak), *начинать* (başlatmak), *кончат* (bitirmek); elde etme (edinim) fiillerinden *заказывать* (sipariş etmek), *брать* (almak), *получать* (almak) kullanılmaktadır (Avakyan, 2023: 1400-1401). Bitmemiş fiille kullanılan şimdiki zaman önceden planlanmış ya da yakın gelecekte gerçekleşmesi mümkün olan bir olayı ya da durumu ifade edebilir. Örneğin:

A) Planlanmış eylem:

1. *Послезавтра иду на работу – Yarından sonraki gün işe gidiyorum.*¹⁴
2. *Он скоро возвращается домой – Yakın zamanda eve dönüyor.*¹⁵
3. *Завтра едем в Стамбул – Yarın İstanbul'a gidiyoruz.*¹⁶
4. *Кадыкёй – Мода Ностальжи трамвай отправляется через десять минут – Kadıköy Moda Nostaljik tramvayı on dakika sonra kalkıyor.*¹⁷
5. *Действительно, соглашение кончается уже через несколько месяцев, но мы еще не обсуждали этот вопрос с «Краснодаром» детально – Aslında anlaşma birkaç ay sonra sona eriyor ancak biz bu konuyu henüz Krasnodar taraflıyla detaylı olarak görüşmedik* (URL-1).
6. *Настоящий Федеральный закон вступает в силу со дня его официального опубликования – Bu Federal Kanun resmi olarak yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer* (URL-2).

B) Yakın gelecekte gerçekleşecek eylem:

1. *В первый день февраля перехожу в главное здание МГУ – Şubat ayının ilk günü Moskova Devlet Üniversitesi'nin ana yurt binasına taşıyorum.*¹⁸
2. *Мои родители переезжают обратно в Анкару – Ailem Ankara'ya geri taşıyor.*¹⁹
3. *Моя старшая сестра выходит замуж за две недели. Ablam iki hafta içinde evleniyor.*²⁰
4. *Государь, даю честное слово дворянина, что я даже и не пытаюсь – Efendim, bir asilzade olarak size şeref sözü veriyorum ki bunu bir daha denemeyeceğim bile* (URL-11).
5. *Клянусь выполнять свои обязанности в интересах соотечественников – Vatandaşlarımla çıkarları doğrultusunda görevlerimi yerine getireceğime yemin ediyorum* (URL-1).
6. *В ближайшем будущем ожидается значительный рост использования Xiaomi робот-пылесосов – Yakın gelecekte Xiaomi robot süpürgelerinin kullanımında önemli bir artış bekleniyor.*²¹

2.6. Yardımcı Fiillerle Kullanılan Şimdiki Zaman

Şimdiki zaman biçimi imkân, olasılık, gereklilik, niyet, razı olma, yasak anlamlarını bildirebilir (Tahiray, 2012: 38-39). Örneğin:

1. *Модная юбка 2024. Как носим и с чем сочетаем (в значении Как следует носить или С чем можно сочетать) – 2024 modasından bir etek. Onu nasıl giyiyoruz ve neyle kombinliyoruz?* (URL-15, Nasıl giymek gerekir veya neyle kombinlenebilir anlamında).

2. *Кто следующий рассказывает* (= должен рассказывать)? – *Sıradakini kim anlatıyor* (= anlatmak zorunda)?²²
3. *Сто рублей. А шоколад вы берёте* (= хотите взять)? – *Yüz ruble. Çikolatayı alıyor musunuz* (= almak istiyor musunuz)?²³
4. *Он тебя забирает* (= согласен забрать) – *Seni alıyor* (= Seni almayı kabul ediyor).²⁴
5. *Когда готовим десерт из фруктов, не добавляем сахар, потому что во фруктах есть натуральный сахар* – *Meşveli tatlı hazırlarken şeker eklemiyoruz çünkü meyvelerde doğal şeker var* (= Eklemeye gerek yok anlamında).²⁵
6. *Мы не пускаем никого через 15 минут после начала экзамена* – *Sınav başladıktan 15 dakika sonra kimseyi içeri almıyoruz* (= alamayız, yasak anlamında).²⁶

2.7. Etkisi Devam Eden Eylemi İfade Eden Şimdiki Zaman (Yakın Geçmiş Zaman – “Imperfect”)

Rus dilinde yakın geçmiş zaman (imperfect) genellikle bitmemiş fiillerle geçmiş zamanda kullanılmaktadır. Ancak şimdiki zaman da geçmişte başlanan ya da tamamlanan eylemin etkisinin günümüzde devam ettiğini gösterebilir (Bondarko ve Bulanin, 1967: 89-90). Örneğin:

1. *Он работает в Стамбульском университете с 1995 года – 1995 yılından beri İstanbul Üniversitesi’nde çalışıyor.*²⁷
2. *Она живёт в Казани с прошлого лета – Geçen yazdan beri Kazan’da yaşıyor.*²⁸
3. *Он владеет этим домом больше 10 лет – O, 10 yılı aşkın süredir bu evin sahibidir.*²⁹
4. *9-летняя Елизавета Лютова из Молдавии участвует в забегах с трёх лет. Ее главная страсть – гимнастика – Moldovalı 9 yaşındaki Yelizaveta Lyutova 3 yaşından beri koşu yarışmalarına katılıyor. Asıl tutkusu jimnastik* (URL-6).
5. *Я являюсь арендатором земельного участка, за последние два года ставка арендной платы выросла в шесть раз – Bir arsanın kiracısıyım ve son 2 yılda kira bedeli oranı altı kat arttı* (URL-10).

Yukarıdaki cümlelerde kullanılan *1995 yılından beri*, *geçen yazdan beri*, *10 yılı aşkın süredir*, *3 yaşından beri*, *son 2 yılda* ifadeleri eylemin şimdiki zamana olan etkisini aktarmadaki rolü açısından son derece önemlidir.

Sonuç

Rus dilinde şimdiki zaman kategorisinin mecazi anlamdaki kullanımı üzerine yapılan bu çalışma sonucunda şimdiki zaman biçimleriyle oluşturulan yedi farklı mecazi durum analiz edilmiştir:

1. Geçmiş anlamında kullanılan şimdiki (tarihsel şimdiki) zaman (Praesens historicum): Geçmişte gerçekleşen olayları şimdiki zaman biçiminde betimsel bir şekilde anlatmak için kullanılır.
2. Senkronize eylemi ifade eden şimdiki zaman: Şimdiki ya da geçmişte art arda gerçekleşen eylemleri ifade etmek için kullanılır.
3. Aynı cümlede kullanılan şimdiki ve geçmiş zaman: Hızlı bir şekilde gelişen ardışık eylemleri anlatmak için kullanılır.
4. Sanat eserlerini (sahnedeki icra edilen gösterileri) ifade eden şimdiki zaman (Praesens scaenicum): *Yazar – yorumcu – dinleyici* (potansiyel okuyucu ya da izleyici) üçlüsünün ortaya çıktığı bu zaman biçiminde sanat eserlerini şimdiki zamanla anlatmak için kullanılır.
5. Gelecek anlamında kullanılan şimdiki zaman: Gelecekte gerçekleşecek ya da

gerçekleşmesi mümkün olan bir olayı ya da durumu ifade etmek için kullanılır.

6. Yardımcı fiillerle kullanılan şimdiki zaman: İmkan, olasılık, gereklilik, niyet, razı olma, yasak anlamlarını belirtmek için kullanılır.
7. Etkisi devam eden eylemi ifade eden şimdiki zaman (Yakın geçmiş zaman – ‘‘Imperfect’’): Geçmişte başlanan ya da tamamlanan eylemin etkisinin şimdiki zamanda devam ettiğini göstermek için kullanılır.

Yukarıda analiz edilen şimdiki zaman biçimlerinin mecazi kullanımına yönelik Rusça Ulusal Derleminde çok sayıda örnek incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir:

1. Şimdiki zamanın dil bilgisel (morfolojik) anlamı ile mecazi anlamı birbiriyle örtüşmemektedir.
2. Şimdiki zaman biçimlerinin mecazi anlamda kullanılması dil bilgisel anlam olarak değil, semantik bir alan olarak tanımlanmaktadır.
3. Mecazi anlamda kullanılan şimdiki zaman biçimleri gerçek anlamda kullanılan başka bir zaman biçimiyle rekabet içine girebilmektedir.
4. Şimdiki ve geçmiş zamanın aynı cümlede kullanılması tercüme hatalarına yol açabilmektedir.
5. Şimdiki zaman biçiminin mecazi anlamdaki kullanımını gerçek anlamından daha etkileyici bir ifade gücüne sahiptir.
6. Bazı fiil olmayan sözcük birimlerinin şimdiki zamanda mecazi anlamı kuvvetlendiren yardımcı unsurlar olduğu anlaşılmıştır.

Yabancı dil olarak Rus dili derslerinde öncelikle şimdiki zamanın dil bilgisel anlamı sunulmaktadır. Bu çalışma sonucunda analiz edilen şimdiki zamanın yedi farklı mecazi anlamının Türk öğrencilere sunulması özellikle edebî metinlerde yer alan şimdiki zaman biçimlerinin mecazi kullanımını daha iyi anlamaya ve dolayısıyla doğru bir şekilde Türkçeye tercüme etmeye yardımcı olacağı ön görülmektedir.

Sonnotlar

¹ Örnek makale yazarına aittir.

² Güncel olan şimdiki zaman Rusçada настоящее актуальное время demektir.

³ Örnek makale yazarına aittir.

⁴ Örnek makale yazarına aittir.

⁵ Gitmemeli olarak da tercüme edilebilir.

⁶ Örnek makale yazarına aittir.

⁷ Örnek makale yazarına aittir.

⁸ Örnek makale yazarına aittir.

⁹ Örnek makale yazarına aittir.

¹⁰ Örnek makale yazarına aittir.

¹¹ Örnek makale yazarına aittir.

¹² Örnek makale yazarına aittir.

¹³ Örnek makale yazarına aittir.

¹⁴ Örnek makale yazarına aittir.

¹⁵ Örnek makale yazarına aittir.

¹⁶ Örnek makale yazarına aittir.

¹⁷ Örnek makale yazarına aittir.

¹⁸ Örnek makale yazarına aittir.

¹⁹ Örnek makale yazarına aittir.

²⁰ Örnek makale yazarına aittir.

²¹ Örnek makale yazarına aittir.

²² Örnek makale yazarına aittir.

- ²³ Örnek makale yazarına aittir.
²⁴ Örnek makale yazarına aittir.
²⁵ Örnek makale yazarına aittir.
²⁶ Örnek makale yazarına aittir.
²⁷ Örnek makale yazarına aittir.
²⁸ Örnek makale yazarına aittir.
²⁹ Örnek makale yazarına aittir.

Kaynaklar

- AVAKYAN, O. V. (2023). “Upotrebleniye vremennih form russkogo glagola”. *Novosti obrazovaniya: issledovaniye v XXI veke*, 1(6), 1398-1403.
- AYDEMİR, İ. A. (2011). “Tuvacada şimdiki zaman”. *Bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 59, 53-66.
- BACANLI, E. (2007). “Aspekt, kılınış ve taksis çerçevesinde Tavas ağızlarındaki şimdiki zaman işaretleyicilerinin değerlendirilmesi”. *Erdem*, 16(48), 1-20.
- BAHTİN, M. M. (1986). Epos i roman (O metodologii issledovaniya romana). V *Literaturno-kritičeskie statyi* (s. 392-428). Moskva: Hudojestvennaya literatura. C. 392-428.
- BAK, H. (2022). “Rus Dilinde Nicel Sayı Adları ve Mecaz Anlamları Üzerine Bir İnceleme”. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 1-19.
- BAYAR, M. E. ve AĞAÇSAPAN, A. (2023). “Türkçe-Almanca İki Dilli ve Yabancı Dil Olarak Almanca Öğrenen Öğrencilerin Sesli Düşünme Odaklı Yazma Sürecine İlişkin Görüşlerinin Retrospektif Analizi”. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 11(2), 379-404.
- BEKASOVA, Ye. N. (2013). “Psiholingvističeskiye aspekti oppozitsii nastoyaşçego i prošedşego vremeni v russkom yazıke”. *Pedagogičeskoye obrazovaniye v Rossii*, (6), 98-103.
- BONDARKO, A. V. (2013). Aspekti analiza glagolnih kategoriy v sisteme funktsionalnoy grammatiki. V *sbornike Glagolnye i imennoye kategorii v sisteme funktsionalnoy grammatiki* (s. 22-26). Sankt-Peterburg: Nestor-İstoriya.
- BONDARKO, A. V. ve BULANİN, L. L. (1967). *Russkiy glagol*. Leningrad: İzd-vo Prosveşçeniye.
- GLOVİNSKAYA, M. Ya. (2001). *Mnogoznačnost i sinonimiya v vido-vremennoy sisteme russkogo glagola*. Moskva: Azbukovnik.
- GODİZOVA, Z. İ. ve LYU, H. (2018). “Perenosnoye upotrebleniye form vremeni v sovremennom russkom yazıke”. *Lingua-universum*, (3), 20-24.
- HUBER, I. (2016). *Present tense narration in contemporary fiction: a narratological overview*. London: Palgrave Macmillan.
- JESPERSEN, O. (1924). *The philosophy of grammar*. Chicago: University of Chicago Press.
- KISA, O. (2022). “Odaksılık parametresi çerçevesinde güneybatı Anadolu ağızlarında şimdiki zaman işaretleyicileri”. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 328-346. <https://doi.org/10.54282/inijoss.1140496>
- KRILOVA, A. S. ve SAFRONOVA, N. A. (2020). O perenosnom upotreblenii form nastoyaşçego vremeni glagola. *Gosudarstvo. Obşçestvo. Tserkov* (s. 319-324) içinde. Vladimir: VLGU.
- LUTFULLİNA, G. F. (2016). Aspektualniye transformatsii glagolov. *Nauçnoye naslediyeye VA Bogoroditskogo i sovremenniy vektor issledovaniy Kazanskoy lingvističeskoş şkolı* (s. 202-208) içinde. Kazan: İzd-vo Kazan. un-ta.
- MASLOV, Yu. S. (1955). ‘O svoeobrazii morfologičeskoş sistemy glagolnogo vida v sovremennom bolgarskom yazıke. S.B. Bernşteyn (Ed.), *Kratkiye soobşçeniya İnstituta slavyanovedeniya* (s. 28-47) içinde. Moskva: İzd-vo Akademii Nauk SSSR.
- MASLOV, Yu. S. (1956). *Oçerk bolgarskoş grammatiki*. Moskva: İzd-vo literaturı na inostrannih yazıkah.
- MASLOV, Yu. S. (1957). *Glagolny vid v sovremennom bolgarskom yazıke*: avtoref. dis. d-ra filol. nauk. Leningrad: İn-t slavyanovedeniya AN SSSR.

- MASLOV, Yu. S. (1959). Glagolnıy vid v sovremennom bolgarskom literaturnom yazıke (znaçeniye i upotrebleniye). S. B. Bernşteyn (Ed.), *Voprosı grammatiki bolgarskogo literaturnogo yazıka* (s. 157-312) içinde. Moskva: İzd-vo AN SSSR.
- MASLOV, Yu. S. (1965). “Sistema osnovnih ponyatiy i terminov slavyanskoy aspektologii”. *Voprosı obşçego yazıkoznaniya*, 53-80.
- MASLOV, Yu. S. (1981). *Grammatika bolgarskogo yazıka: dlya studentov filol. fak. un-tov*. Moskva: Vısshaya şkola.
- MASLOV, Yu. S. (1984). *Oçerki po aspektologii*. Leningrad: İzd-vo Leningr. un-ta.
- NOVOSELOVA, D. Ye. (2023). *Grammatičeskaya kategoriya vremeni kak otrajeniye temporalnih karakteristik angloyaziçnoy lingvokulturi*. Vıpusknaya kvalifikatsionnaya rabota spetsialista (Diplomnaya rabota). Tomsk: Tomskiy gosudarstvenniy universitet.
- ÖZEL, Ö. (2023). “Exploring Children’s Coding Process Through ScratchJr in Early Childhood”. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 12(4 (Online First)), 713-728.
- PADUÇEVA, Ye. V. (2010). “K interpretatsii vido-vremennih form v narrativnom rejime: nastojaşçee istoričeskoye”. *Kompyuternaya lingvistika i intellektualniye tehnologii*, (9), 375-381.
- PEŞKOVSKİY, A. M. (2001). *Russkiy sintaksis v nauçnom osveşçenii*. Moskva: Yazıki slavyanskoy kulturi.
- PETRUHİNA, Ye. V. (2015). “Kontseptualniy potentsial kategorii nastojaşçego vremeni v russkom yazıke: mejdistsiplinarniy podhod”. *Voprosı kognitivnoy lingvistiki*, (3 (44)), 59-71.
- POSPELOV, N. S. (1966). “O dvuh ryadah grammatičeskikh znaçeniy glagolnih form vremeni v sovremennom russkom yazıke”. *Voprosı yazıkoznaniya*, (2), 17-29.
- ŞVEDOVA, N. Yu (Ed.). (1980). *Russkaya grammatika. T. I. Fonetika. Fonologiya. Udareniye. İntonatsiya. Slovoobrazovaniye. Morfologiya*. Moskva: Nauka.
- TAHİRAY, B. (2012). “Morfologičeskiye sredstva vırajeniya modalnosti vozmojnosti v angliyskom, albanskom i russkom yazıkah”. *Russian Journal of Linguistics*, (3), 31-40.
- VİNOGRADOV, V. V. (1986). *Russkiy yazık (Grammatičeskoye uçeniye o slove): Uçeb. posobiye dlya vuzov*. Moskva: Vısshaya şkola.
- ZOLOTOVA, G. A., ONİPENKO, N. K. ve SİDOROVA, M. Yu. (1998). *Kommunikativnaya grammatika russkogo yazıka*. Moskva: Filologičeskiy fakultet MGU im. M. V. Lomonosova.

İnternet Kaynakları

- URL-1: “Ruşça Ulusal Derlemi (Natsionalniy korpus russkogo yazıka). ” <https://ruscorpora.ru/> (Erişim: 23.12.2023)
- URL-2: “Prezident Rossii, Federalniy zakon ot 14.06.1994 g. № 5-FZ”. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/6332> (Erişim: 23.12.2023).
- URL-3: “Opredeleniye storn sveta po voshodu i zahodu Solntsa”. <http://osledah.ru/orientirovanie/opredelenie-storn-sveta-po-voshodu-i-zahodu-solntsa> (Erişim: 10.01.2024)
- URL-4: “Konstitutsiya Turetskoy Respubliki”. <https://www.krugosvet.ru/enc/gosudarstvo-i-politika/turciya-konstituciya> (Erişim: 10.01.2024).
- URL-5: “Vaniyeva, Z. V. Perenosnoye upotrebleniye form vremeni”. https://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2012/1901/44689_8e47.doc (Erişim: 02.10.2023).
- URL-6: “9-letnyaya Yelizaveta Lyutova iz Moldavii”. <https://dzen.ru/b/ZRxQufGf8FNLaKav> (Erişim: 20.10.2023)
- URL-7: “Aleksandr Ostrovskiy, Bespridannitsa”. <https://ilibrary.ru/text/1202/p.1/index.html> (Erişim: 24.10.2023).
- URL-8: “Arkadiy i Boris Strugatskiye, XXII vek”. <https://www.litres.ru/book/arkadiy-i-boris-strugackie/polden-xxii-vek-23467418/chitat-onlayn/page-12/> (Erişim: 25.11.2023).

URL-9: ‘‘Anton ehov, ViŐnevıy sad’’. <https://ilibrary.ru/text/472/p.1/index.html> (Erişim: 25.11.2023).

URL-10: ‘‘Uvelieniye stavki arendnoy plati’’. <https://pravo.rg.ru/rubrics/question/642/> (Erişim: 26.11.2023).

URL-11: ‘‘Znaeniye slovosocetaniya estnoye slovo’’. <https://kartaslov.ru/> (Erişim: 28.11.2023).

URL-12: ‘‘Opera Musorgskogo Boris Godunov’’. <https://www.belcanto.ru/godunov.html> (Erişim: 10.12.2023).

URL-13: ‘‘SpyaŐaya krasavitsa’’. <https://bolshoi.ru/performances/ballet/TheSleepingBeauty> (Erişim: 17.12.2023).

URL-14: ‘‘Kuprin A.İ.’’. https://theatre-library.ru/authors/k/kuprin_ai (Erişim: 23.12.2023).

URL-15: ‘‘Dzen.ru’’. https://dzen.ru/a/YFnNeeW9_HZqOHbb (Erişim: 24.12.2023).